

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΑΙΔΙΟΥ &
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ
ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 210-5281181-2**

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗ ΔΙΑΥΓΕΙΑ

**ΑΘΗΝΑ, 10/11/2020
Αρ. Πρωτ. Δ11 οικ. 46293/2035**

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΘΕΜΑ: ΠΑΡΟΧΗ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΘΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟ «ΔΕΝ ΑΠΟΚΑΘΙΣΤΑΤΑΙ» ΚΑΙ «ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ» ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΔΙΑΒΙΟΥΝ ΣΕ ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Με το παρόν έγγραφο παρέχονται οδηγίες για την ορθή ερμηνεία και συμπλήρωση των Ατομικών Σχεδίων Οικογενειακής Αποκατάστασης (στο εξής «ΑΣΟΑ»), με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών στο πλαίσιο της Εθνικής Πολιτικής για την Αποϊδρυματοποίηση.

Σχετικά με το ζήτημα αυτό επισημαίνεται ότι στο άρθρο 5, του ν.4538/2018 (Α'85) προστέθηκε, με την παρ.4 του άρθρου 117 του ν.4604/2019, η παρ.7, σύμφωνα με την οποία: « Για κάθε ανήλικο εγγεγραμμένο στο Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων συντάσσεται και καταχωρείται στο Ειδικό Μητρώο Ανηλίκων από την κατά περίπτωση αρμόδια για την εγγραφή του Μονάδα Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας, Ατομικό Σχέδιο Οικογενειακής Αποκατάστασης (ΑΣΟΑ) εντός ενενήντα (90) ημερών από την τοποθέτησή του, το οποίο περιλαμβάνει αιτιολογημένη πρόταση αποκατάστασής του, λαμβάνοντας υπόψη τις εξατομικευμένες ανάγκες και το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Το ΑΣΟΑ διαβιβάζεται από το ΕΚΚΑ στον αρμόδιο φορέα εποπτείας του ανηλίκου. Το ΑΣΟΑ επικαιροποιείται κάθε φορά που υπάρχουν ουσιαστικές μεταβολές στην κατάσταση του ανηλίκου ή το αργότερο μετά την παρέλευση έτους από την τελευταία του υποβολή».

Από την παραπάνω διάταξη συνάγονται οι εξής **υποχρεώσεις** των Μονάδων Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας (στο εξής «ΜΠΠΦ»), ανεξάρτητα από τη νομική τους υπόσταση (ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ):

Α. Σε προθεσμία ενενήντα (90) ημερών (κατά μέγιστο) από την τοποθέτηση του ανηλίκου στην ΜΠΠΦ:

1. Σύνταξη και οριστικοποίηση του ΑΣΟΑ, **και**
2. Καταχώρηση του ΑΣΟΑ στο Ειδικό Μητρώο Ανηλίκων.

Β. Σε προθεσμία ενός (1) έτους (κατά μέγιστο) από την υποβολή του ΑΣΟΑ:

1. Έλεγχος του ΑΣΟΑ και επικαιροποίησή του, λόγω ενδεχόμενων ουσιαστών μεταβολών στην κατάσταση του ανηλίκου. Λόγω έλλειψης ρητής προθεσμίας, η επικαιροποίηση στην περίπτωση αυτή λαμβάνει χώρα αμελλητί.

Γ. Σε περίπτωση που έχουν ανακύψει ουσιαστές μεταβολές στην κατάσταση του ανηλίκου:

1. Επικαιροποίηση του ΑΣΟΑ. Λόγω έλλειψης ρητής προθεσμίας, η επικαιροποίηση στην περίπτωση αυτή λαμβάνει χώρα αμελλητί.

Οι υποχρεώσεις αυτές, ιδωμένες υπό το ευρύτερο πλαίσιο της αποϊδρυματοποίησης, υπογραμμίζουν τρία χαρακτηριστικά της τοποθέτησης των ανηλίκων σε ΜΠΠΦ. Πρώτον, η τοποθέτηση στη ΜΠΠΦ συνιστά **ύστατη λύση**, προϋποθέτει δηλαδή την προηγούμενη εξάντληση της δυνατότητας αναδοχής (π.χ. συγγενικής). Δεύτερον, εκ του νόμου, η τοποθέτηση ενός ανηλίκου σε ΜΠΠΦ είναι **προσωρινή**. Προτεραιότητα της ΜΠΠΦ είναι, στο σύντομο χρονικό διάστημα των ενενήντα ημερών (κατά μέγιστο), να συντάξει και να καταχωρήσει το ΑΣΟΑ του ανηλίκου, σύμφωνα με το βέλτιστο συμφέρον του κάθε ανηλίκου και με στόχο την έξοδο του από τη δομή και την οικογενειακή του αποκατάσταση. Τέλος, για να διασφαλιστεί η επιτυχημένη έξοδος του ανηλίκου από τη ΜΠΠΦ, η επιλογή του ΑΣΟΑ οφείλει να είναι **δυναμική**, δηλαδή να θεμελιώνεται σε εξατομικευμένη αξιολόγηση των αναγκών του, όπως αυτές οι ανάγκες εξορισμού μεταβάλλονται πολυπαραγοντικά (ηλικία, εξέλιξη και ποιότητα της επαφής με φυσική οικογένεια και άλλα πρόσωπα αναφοράς, γνώμη του ανηλίκου κ.α.).

Το σχήμα αυτό, το οποίο εκκινεί από την παραδοχή ότι η **αποϊδρυματοποίηση είναι επί της αρχής ταυτόσημη με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού**, συνάδει με επιλογές ΑΣΟΑ που ρητά αποσκοπούν στην έξοδο από τη ΜΠΠΦ και την οικογενειακή αποκατάσταση του ανηλίκου, όπως τα ΑΣΟΑ «Υιοθεσία» και «Αναδοχή», συμπεριλαμβανομένων των ειδικότερων περιπτώσεων της συγγενικής αναδοχής και υιοθεσίας. Αντιθέτως, η επιλογή του ΑΣΟΑ «Δεν Αποκαθίσταται» προσκρούει ευθέως στη στόχευση της αποϊδρυματοποίησης και, επομένως, δύναται να πραγματοποιείται **σε εξαιρετικές και μόνο περιπτώσεις, με ειδική αιτιολόγηση**. Ομοίως, η επιλογή ΑΣΟΑ «Επιστροφή στη Φυσική Οικογένεια», επειδή ακριβώς συνεπάγεται την παραμονή του ανηλίκου στη ΜΠΠΦ, πρέπει να είναι αυστηρά οριοθετημένη χρονικά και με ειδική επίσης αιτιολόγηση. Συγκεκριμένα:

I. Ως προς το ΑΣΟΑ «Δεν Αποκαθίσταται»:

1. ΔΕΝ συνιστά επαρκή αιτιολόγηση η επίκληση ενδεχόμενων νομικών εκκρεμοτήτων, με προεξάρχουσα τη διατήρηση της επιμέλειας του ανηλίκου από τους φυσικούς γονείς και, επομένως, την ανάληψη της καθημερινής μόνο φροντίδας από τη ΜΠΠΦ. Ελλείψει μεταφοράς στη ΜΠΠΦ της επιμέλειας του ανηλίκου, **η ΜΠΠΦ επιλέγει το ΑΣΟΑ «Αναδοχή»**, ώστε ο ανήλικος να τοποθετηθεί σε οικογενειακό περιβάλλον, για το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την τακτοποίηση των νομικών του εκκρεμοτήτων. Σε κάθε περίπτωση, έως την τοποθέτηση του ανηλίκου σε οικογενειακό περιβάλλον, **η ΜΠΠΦ οφείλει να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες διευθέτησης των νομικών του εκκρεμοτήτων.**

2. ΔΕΝ συνιστά επαρκή αιτιολόγηση η επίκληση εν εξελίξει ψυχοσυναισθηματικής αξιολόγησης του ανηλίκου. Για την ολοκλήρωση της εν λόγω αξιολόγησης αρκεί, επί της αρχής, η χρονική περίοδος των ενενήντα (90) ημερών, η οποία έχει τεθεί για τη σύνταξη και καταχώρηση του ΑΣΟΑ. Στην εξαιρετική δε περίπτωση που απαιτείται παράταση της αξιολόγησης, **η ΜΠΠΦ επιλέγει το ΑΣΟΑ «Αναδοχή» ή «Υιοθεσία»**, ώστε ο ανήλικος να τοποθετηθεί σε οικογενειακό περιβάλλον, για το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την τακτοποίηση των ενδεχόμενων ιατρικών του εκκρεμοτήτων.

3. ΔΕΝ συνιστά επαρκή αιτιολόγηση η επίκληση της ανάγκης λήψης ειδικών θεραπειών ή της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών. Στην περίπτωση αυτή, **το ΜΠΠΦ επιλέγει το ΑΣΟΑ «Αναδοχή» ή «Υιοθεσία»**, ώστε ο ανήλικος να τοποθετηθεί στο κατάλληλο οικογενειακό

περιβάλλον, είτε στην ίδια γεωγραφική περιφέρεια με την ΜΠΠΦ, η οποία παρέχει τις υπηρεσίες, είτε, κατά περίπτωση, σε διαφορετική μεν περιοχή, στην οποία όμως παρέχονται οι εν λόγω υπηρεσίες (π.χ. περιοχή στην οποία λειτουργούν Ειδικά Σχολεία).

4. ΔΕΝ συνιστά επαρκή αιτιολόγηση η επίκληση της ύπαρξης βιολογικών αδερφών, οι οποίοι **διαβιούν σε ΜΠΠΦ**. Το γεγονός ότι το πλάνο οικογενειακής αποκατάστασης οφείλει να λαμβάνει υπόψη τον αδελφικό δεσμό δεν δύναται σε καμία περίπτωση να οδηγήσει στην επιλογή «Δεν Αποκαθίσταται», και μάλιστα για το σύνολο των αδερφών (ειδικότερα στις περιπτώσεις όπου τα αδέρφια διαβιούν σε διαφορετικές μονάδες ή στην ίδια μονάδα αλλά εκτιμάται απίθανη η ταυτόχρονη αποκατάστασή τους στην ίδια οικογένεια). Αντιθέτως, **επιλέγεται κατά περίπτωση το ΑΣΟΑ «Αναδοχή» ή το ΑΣΟΑ «Υιοθεσία»,** με μνεία στο ερωτηματολόγιο του ανηλικού της ύπαρξης αδερφών και επεξήγηση στο ΑΣΟΑ της επαφής και του δεσμού που έχουν αναπτυχθεί μεταξύ των αδερφών.

5. ΔΕΝ συνιστά επαρκή αιτιολόγηση η επίκληση της τυχόν φυγής του ανηλικού από τη ΜΠΠΦ. Αντ'αυτού, **προκρίνεται το πεδίο «Έξοδος από τη Δομή».** Εάν ο ανήλικος επιστρέψει, οικειοθελώς ή μη, τότε το ΑΣΟΑ αναθεωρείται. Αυτό ισχύει και για όσους έχει επέλθει ενηλικίωση.

6. Εντελώς εξαιρετικά, είναι δυνατή η επιλογή του ΑΣΟΑ «Δεν Αποκαθίσταται» στις περιπτώσεις ανηλικών δεκαπέντε (15) ετών και άνω, οι οποίοι έχουν εκφράσει ρητά ότι δεν επιθυμούν την τοποθέτηση τους σε ανάδοχη ή θετή οικογένεια. Η επιλογή αυτή πρέπει να αιτιολογείται ειδικά, με ρητή αναφορά στον τρόπο και τη συχνότητα έκφρασης της επιθυμίας αυτής, ενώ ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να λαμβάνεται για την αποτύπωση τυχόν μεταβολής της επιθυμίας του ανηλικού καθώς και για την ενίσχυση των ικανοτήτων αυτονομίας του ανηλικού, ενόψει της επερχόμενης εξόδου του από τη ΜΠΠΦ λόγω ενηλικίωσης.

7. Κάθε άλλη περίπτωση επιλογής του ΑΣΟΑ «Δεν Αποκαθίσταται» πρέπει να **αιτιολογείται ειδικά:** α) με μνεία των χαρακτηριστικών εκείνων της κατάστασης του ανηλικού που οδηγούν στο εντελώς εξαιρετικό και προσωρινό συμπέρασμα ότι το βέλτιστο συμφέρον του δεν εξυπηρετείται από την έξοδο του από τη ΜΠΠΦ και β) με μνεία των λόγων για τους οποίους οι λοιπές διαθέσιμες επιλογές ΑΣΟΑ δεν προκρίθηκαν για τη συγκεκριμένη περίπτωση.

II. Ως προς το ΑΣΟΑ «Επιστροφή στη Φυσική Οικογένεια»:

1. ΔΕΝ συνιστά επαρκή αιτιολόγηση η αόριστη επίκληση της επαφής με μέλη της φυσικής οικογένειας. Συγκεκριμένα, κατά τη χρονική περίοδο των ενενήντα (90) ημερών από την τοποθέτηση η οποία προβλέπεται για τη σύνταξη του ΑΣΟΑ, η ΜΠΠΦ διερευνά τη δυνατότητα επιστροφής στη φυσική οικογένεια, υπό το πρίσμα της εισαγγελικής εντολής τοποθέτησης και της συχνότητας επικοινωνίας που αυτή καθορίζει, συνεκτιμώντας ενδεικτικά τους λόγους απομάκρυνσης του ανηλικού, τη σταθερότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος, την ικανότητα παροχής στον ανήλικο φροντίδας και ασφάλειας, την πυκνότητα και ποιότητα της επικοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ΜΠΠΦ συνεργάζεται με τους αρμόδιους επαγγελματίες της κοινωνικής υπηρεσίας του οικείου δήμου. Μετά την πάροδο της περιόδου των ενενήντα ημερών, η επιλογή του ΑΣΟΑ «Επιστροφή στη Φυσική Οικογένεια» είναι δυνατή **μόνο εάν πράγματι μπορεί να τεκμηριωθεί η επιστροφή του ανηλικού σε άμεσο χρονικό διάστημα (με δήλωση στο Πληροφοριακό Σύστημα προθεσμίας και ενεργειών προς επίτευξη της επιστροφής).** Σε διαφορετική περίπτωση, **επιλέγεται το ΑΣΟΑ «Αναδοχή»,** ώστε ο ανήλικος να τοποθετηθεί σε οικογενειακό περιβάλλον ενώ παράλληλα εξακολουθεί να διερευνάται η δυνατότητα επιστροφής στη φυσική οικογένεια για τουλάχιστον επιπλέον έξι (6) μήνες.

2. ΔΕΝ συνιστά επαρκή αιτιολόγηση η αόριστη επίκληση τοποθέτησης του ανηλικού στη ΜΠΠΦ από τους ίδιους τους φυσικούς γονείς με αίτηση-δήλωση. Σε αυτή την περίπτωση, κρίνεται απαραίτητη η ενημέρωση του κατά τόπου αρμόδιου Εισαγγελέα Ανηλικών καθώς και της

κοινωνικής υπηρεσίας του οικείου δήμου, προκειμένου να διαπιστωθεί το σύννομο και το αναγκαίο της τοποθέτησης του ανηλίκου στη ΜΠΠΦ. Παράλληλα, εντός της χρονικής περιόδου των ενενήντα (90) ημερών εκπονείται το ΑΣΟΑ, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο σημείο 1 ανωτέρω.

Συμπερασματικά, λαμβάνοντας υπόψη τη στόχευση της αποϊδρυματοποίησης σε συνάρτηση με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, η επιλογή του ΑΣΟΑ «Δεν Αποκαθίσταται» και του ΑΣΟΑ «Επιστροφή στη Φυσική Οικογένεια» είναι απολύτως εξαιρετική και για το λόγο αυτό πρέπει να τεκμηριώνεται ειδικά, σύμφωνα με τις παρούσες οδηγίες. Επισημαίνεται ότι τυχόν απόκλιση από τις οδηγίες αυτές συνιστά πλημμελή καταχώρηση ΑΣΟΑ και επισύρει τις κυρώσεις οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 19, παρ.4 του ν. 4538/2018 (Α' 85).

Ενόψει των ανωτέρω, παρακαλείσθε όπως προβείτε σε επανεξέταση των ΑΣΟΑ «Δεν Αποκαθίσταται» και «Επιστροφή στη Φυσική Οικογένεια» και μεταβολή τους, όποτε αυτό κρίνεται αναγκαίο, με βάση τις παρούσες οδηγίες, **έως την 7/12/2020**.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΔΟΜΝΑ-ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ